

"LACERTA- NIEUWS"

PERIODIEKE UITGAVE V. D.
NED. VEREENIGING VAN
TERRARIUMHOUDERS
"LACERTA"
REGISTRATIENUMMER
528774

No.10. 15 October 1943.

2e Jaargang = Periodiek verschijnend op
den 15en van iedere maand.

Redactie- en Administratie-adres: J.Th. ter Horst,
Vier Heemskinderenstraat 159, Den Haag.

⌘. Betaling van contributies en donaties op giro: 461084.

DE OVERWINTERING VAN ONZE TERRARIUMDIEREN.

De winterslaap is eigenlijk een heel eenvoudig iets. Het is het overwinteren, d.i. de winter doorbrengen in een toestand van zoo groot mogelijke rust. Slaap kan men het eigenlijk niet noemen, meer een verkleining van de levensfuncties, derhalve meer rust dan slaap, zoodat men dan ook juister doet, met van winterrust te spreken dan van winterslaap.

Wij zien dus een zeer veel zwakkere hartslag, bloedomloop, ademhaling, spijsvertering. Vooral de laatste houdt eenige maanden geheel op. Het dier voedt zich dan van zijn reserves.

Het doet er weinig toe, HOE men de dieren laat overwinteren ALS men ze maar laat overwinteren, want wie dat niet doet zal zien, dat het volgend voorjaar een zeer verzwakt dier zonder eenige paringsdrift zijn terrarium bewoont. Een winterrust is derhalve NOODIG. Mogen de dieren ook in het voorjaar vermagerd te voorschijn komen, hun paringsdrift is aanwezig en de magerte is spoedig verholpen. Het is echter mogelijk, een sterk dier enkele jaren achtereen in het terrarium, dat geplaatst is in de warme

huiskamer, al etende en zich koesterende in een winterzonneplekje, den winter door te brengen; zij blijven in leven, maar meer ook niet. Voor een zooveel mogelijk natuurlijk leven van het dier is de winter-rust dan ook onontbeerlijk. Het dier voedt zich dus tijdens die rust van zijn reserves en het is aan ons, om die reserves aan te kweken, want het is vrijwel onmogelijk, dat men een ondervoed dier door den winter haalt. Het moge het volgend jaar nog een maand of twee meelopen in een gunstig geval, dan komt toch het einde, en geslachtsdrift is er niet. Men kan wel zeggen, dat de overgrootte massa van mislukte winterslapen te wijten is aan de slechte voedingstoestand aan het begin daarvan. HOE laat ik nu mijn dieren winterslapen? Dat doet, zooals gezegd, weinig ter zake. Ieder moet dat voor zichzelf uitmaken aan de hand van het onderstaande, al naar beschikbare plaats, materialen, enz. Een veel gebruikte methode is die van de WINTERSLAAPKIST. Over dat onderwerp heeft onze secretaris op Blz. 100 van Jaargang 7 van "Het Aquarium" al gezegd, wat er over te zeggen is. In het kort willen wij wat daar staat even overnemen: dubbelwandige kist op klossen ongeveer 60x40x40. Deksel van vlie-gengaas, daarover nog een deksel met een flink luchtgat in het mid-den. De ruimte tusschen de wanden (dit vermeld het artikeltje niet) opvullen met droge turfmolm, krantensnippers, luchtige proppen, stroo, enz. De kist zelf wordt gevuld met SPAGNUM, het bekende vul-materiaal, dat de bloemisten gebruiken. Men maakt het eenigszins vochtig, welk vocht den geheelen winter behouden blijft. Dan de kist vullen met dieren en het geheel wegzetten op een droge, vorstvrije, tochtvrije en ratten- en muizen-vrije plaats.

Hierbij nog de volgende aanvulling: Wie geen spagnum kan krijgen, kan ook gewone turfmolm gebruiken; volgens Duitsche schrijvers is dat bovendien nog eenigermate desinfecteërend; verdord blad en mospol-len schijnen niet zoo goed te voldoen. Van spagnum wordt gezegd, dat het min of meer een broeiwarmte geeft. Wie constateert dat eens met een thermometer? Aarde en zand als vulmateriaal zijn geenszins aan te bevelen. De vochtigheidsgraad moet even bezien worden. Reptielen hebben een droger vulling noodig dan amphibiën, maar geheel kurk-droog houden zij het toch niet uit. Daarom make men in zijn vulling ongeveer twee helften de eene wat droger dan de andere. Men plaat-se de kist NIET op zolder; daar is de temperatuur namelijk gewoon-lijk het minst gelijkmatig. Een kelder is best, ook een donkere die-pe binnenkast. Een plankje binnen in de kist aangebracht, even on-der de oppervlakte van de vulling krijgt een ondiep bakje met water en een idem met een paar meelwormen.

En zoo zetten wij de kist weg; wij vergeten haar echter niet, want geregelde inspectie is noodzakelijk. Zieke of kwijnende dieren komen

boven, doode dieren verraden zich door hun geur, water- en voederbakje moeten nagezien worden. Heeft men een werkelijk goede kelder waarin het gegarandeerd niet vriest, dan kan men ook met een enkele kist volstaan. Bovendien lijkt mij het nut van de dubbelwandigheid twijfelachtig, daar het deksel met de luchtopeningen weer veel daarvan teniet doet. Doch ook kan men de dieren in hun eigen omgeving laten en het terrarium langzamerhand tot winterslaapkist maken. Men heeft dan het voordeel, dat de dieren in hun eigen omgeving blijven, hun eigen schuilhoeken behouden. Men gaat dan op de volgende wijze te werk. Tegen dat de koude invalt, gaat men het bassin droog leggen en een hoek van het terrarium vullen met vulmateriaal, als voor de kist hierboven aangegeven. Geleidelijk komt er wat bij, totdat men ten laatste een luchtige en toch warme deklaag in het terrarium heeft aangebracht van 20 à 30 cm. De plantengroei sterft daaronder af, doch in de natuur doet het vallende blad in de meeste gevallen niet anders. Heeft men bladbehoudende terrariumplanten, dan moet men natuurlijk even uitkijken. Men zal nu de dieren langzamerhand in deze vulling zien verdwijnen en gaat het terrarium dan stevig inpakken.

Nu kan men op deze wijze zelfs een buitenstaand terrarium doen overwinteren en een terrarium, staande in een onverwarmd vertrek zeker. Dat inpakken dient oordeelkundig te geschieden. Kranten er om heen, een oude deken, of oud kleed, ook de bodem niet vergeten. Men doet het terrarium wel tegen een graad of vijf vorst bestand zijn. Maar wie het nu pal in een waaihoek op het Oosten heeft staan, moet andere maatregelen nemen dan degene, die een onverwarmde kamer op het Zuiden ter beschikking heeft. Al te hermetisch mag de afsluiting ook niet worden, want we willen geregeld even kunnen inspecteeren en een muffle boel in een eventueele zachte winter willen we er ook niet van maken. Het hangt dus ook weer veel van den winter af. In den winter van 1942/43 kon men zeker op deze wijze een buitenbak overwinteren; in den winter van 1941/1942 ging het maar ternauwernood met een binnenterrarium. Zoo is deze manier voor degenen, die niet de bekende vorstvrije kelder bezitten en die hun bak willen laten staan, waar zij staat, een uitkomst. Hoofdzak is echter ook hier het volgegeten buikje van onze dieren.

Vanzelfsprekend doet men er niet goed aan de winterslaapkist in een warme kamer te zetten. Hoe vreemd het moge klinken, deze raadgeving is - dat leerde de practijk - niet overbodig. Nu het tijdstip van begin der winterslaap. Strengere vorst komt meestal na November en het is beter, om de dieren al een beetje versuft de definitieve rust te doen ingaan, dan om ze bij volkomen helderheid

tot rust te dwingen, waarvan niets terecht komt. Het juiste tijdstip herkent men aan het trage eten en bewegen, het wegkruipen, het holletjes en putjes graven en het ook niet meer te voorschijn komen bij een bleek winterzometje. Wanneer men zoo tusschen half October en half November zijn winterslaapgelegenheid klaar heeft is dat gewoonlijk vroeg genoeg. Men bedenke, dat *Lacerta vivipara* laat ter ruste gaat en weer vroeg opstaat.

D.J. van der Laan.

SIERLIJKHEID CONTRA DOELTREFFENDHEID

door J.W.G. Wittkämper, Amsterdam Zuid.

Naar aanleiding van het artikeltje "Sierlijkheid contra doeltreffendheid" in No.5 van de 2e jaargang van "Lacerta Nieuws" wil ik ook gaarne aan de oproep voldoen, om mijn meening hieromtrent te kennen te geven. In de eerste plaats wil ik dan even aanhalen de opinie van den spreker, die in Uw artikeltje vermeld wordt. Dat spreker de voorkeur gaf aan een goed en doelmatig beplant, klein bakje met desnoods een of enkele paren van één soort of familie, boven een zeer groot terrarium stampvol met dieren.

Hier worden wel twee zeer uiterste genoemd, die volgens mij alle twee niet deugen. In het eerste geval krijgt men scherp de indruk, dat het uitsluitend om de planten gaat en als het niet anders kan, er ook wel een dier bij mag. Dit is toch in het geheel het doel niet van een terrariumhouder. In het tweede geval: het gaat er toch om een stukje natuur te hebben en geen bak vol met dieren zonder meer. Zoo'n bak, die veel aan een veeervoermiddel doet denken, kan toch allerminst de bewondering van een terrariumhouder wegdragen. Dan de meening van den schrijver, dat een terrariumhouder graag een zoo groot mogelijke verscheidenheid van dieren heeft, is zeer begrijpelijk. Ook ik bezit een verscheidenheid van dieren, maar dan zijn deze ook verdeeld over 5 verschillende bakken. Echter, dat volgens den schrijver de beplanting een bijzaak is, dat moet ik toch ten zeerste tegenspreken. Hierover het volgende:

Stellen wij eerst de vraag wat wel het doel van een terrariumhouder is, dan is hiermede het strijdperk geopend, want ik geloof, dat hierover de meeningen wel eens verschillend zullen zijn. De een zal het prachtig vinden, als hij bepaalde dieren lang in het leven kan houden zonder meer, en de ander zal alleen al met het gezicht van het geheel, met veel planten, tevreden zijn. Maar beantwoorden deze twee meeningen wel aan de bedoeling van het terrarium? Is het terrarium niet een stukje natuur in huis? Is het niet een stukje grond uit de natuur met alles wat daarop groeit en leeft? En dan wel zoo

ingericht, dat wij de dieren, die de hoofdzaak vormen, gemakkelijk kunnen bestudeeren. U zult het met mij eens zijn, dat de dieren in de vrije natuur in, op en tusschen de planten leven. Hoe kunnen wij dan in een terrarium, waar wij de dieren in een beperkte ruimte willen observeeren en hun doen en laten willen leeren kennen, de beplanting een bijzaak noemen?

Wanneer wij bijvoorbeeld padden vangen en gaan deze in een terrarium zetten, dan moeten wij het terrarium toch zóo inrichten, dat het geheel een zoo natuurlijk mogelijke weergave is, van de omgeving waar de dieren in de vrije natuur leven. Slechts dan kunnen wij het dier leeren kennen, zooals het in de natuur leeft en niet zooals het in het terrarium is gaan leven. Dan alleen krijgen wij een eenigzins juiste blik van de levenswijze. Natuurlijk zal het dier zich op den duur verschillende dingen gaan aanwennen in het terrarium, maar laten we het toch zoo natuurlijk mogelijk houden.

Hieruit vloeit dus voort, dat ik ook een voorstander ben om de dieren in dezelfde bak te laten overwinteren. Dit stelt hen op hun gemak en zij kunnen dan den grond of modder inkruipen, wanneer zij dit zelf verkiezen en niet wanneer wij denken, dat het maar eens moet gebeuren. Natuurlijk speelt daarbij de temperatuur in de terraria een belangrijke rol. Vooral wanneer de terraria binnenshuis staan. Wat de beplanting verder aangaat, wij weten allemaal, dat wanneer wij boomkikkers gaan houden, wij boomtakken noodig hebben in ons terrarium. In de natuur echter leeft de boomkikker niet op kale boomtakken, anders zou zijn mooie groene schutkleur weinig nut hebben. Daarom plaatsen wij op een of meer plekken hoge planten, b.v. boschvarens. Zij kunnen zich daarin dan prachtig verstoppen en wij hebben soms moeite ze terug te vinden, totdat we ineens ontdekken, dat de boomkikker liefst vlak voor ons zit. Zoo'n staaltje van mimicry doet je dan verwonderd staan en tegelijk trots zijn op je bak. Ziet U nu wat een terrariumhouder mist, indien hij de beplanting maar bijzaak vindt? En ziet U ook de onzin om een terrarium luxueus in te richten met bromelia's en orchideeën. Dit maakt het geheel maar onnatuurlijk. (Sommige soorten terraria, o.a. voor eenige tropische boomkikkervorschen moeten met dergelijke planten beplant zijn, wil het een natuurlijk geheel zijn. Red.) Bovendien zijn planten onmisbaar in een terrarium om dezelfde reden als in het aquarium. Neen, wanneer ik dieren ga houden, dan is mijn grootste zorg, welke planten zal ik gebruiken en hoe zal ik den bak verder inrichten. Ik kan mij daarom ook niet begrijpen, hoe de schrijver van het artikeltje kan zeggen:

"Naar mijn meening behoort een terrarium zoo te zijn ingericht, dat hierin zoo veel mogelijk en ook grootere beesten (een leelijk woord

een voor alles comfortabel onderdak kunnen vinden, en is al het andere maar bijkomstig!"

Overigens lijkt het mij toch ook weer toe, dat de schrijver het niet zoo heel bijkomstig zal vinden, anders zou hij niet zeggen, dat het in takt houden van een bepaalde beplanting hem er niet van weerhouden mag zekere dieren te gaan houden. Hier ben ik het roerend mee eens. Ook het waterbassin speelt een belangrijke rol. Maak hem voor amphiënen van een flink formaat, tamelijk diep, zoodat de kikkers er in het najaar een fijne winterslaapplaats in kunnen vinden. Dit heb ik reeds menigmaal ondervonden. Natuurlijk weer goede waterplanten, die het water helder houden (Hoorndblad en Waterpest). Oeverplanten en kroos geven het geheel een natuurlijke indruk. Wat de behandeling der dieren betreft: meestal is het zoo, hoe minder men zich met de dieren bemoeit des te beter is het.

Wat verder het uiterlijk van het terrarium aangaat, dit moet zoo zijn, dat men er aan alle kanten gemakkelijk bij kan komen. Het is dus bepaald verkeerd, zooals schrijver ook al zei, op een bepaalde plaats geen deur aan te brengen terwille van het uiterlijk of beplanting. Geef het verder een neutrale kleur, liefst geen donkere, dat maakt toch somber; "Neutraal" zou ik misschien beter kunnen vervangen door "egaal". Je ziet soms van die bakken, die gemarmerd zijn, of met een goud biesje. Ik vind dit beslist leelijk staan. Ik heb al mijn bakken crème-kleurig geschilderd. Dit mag misschien wat salonachtig lijken, maar toch zult U zien, dat de smalle licht geschilderde hoekijzers of houten stijlen een keurig effect hebben. Het geeft een vroolijk zonnigen indruk. Evenzoo in een foto-album; waarom gebruikt men toch altijd van die donkere sombere bladen? Werkelijk, ook in een foto-album kunt U de zon laten schijnen. Maar het gaat hier niet om fotografie, maar om terrariumkunde.

Betreffende het formaat van een bak: ik ben beslist tegen een kleine bak. Zelf zit ik ook liever in een flinke ruimte. Dat wil natuurlijk ook weer niet zeggen, dat het terrarium zeer groot moet zijn. De gulden middenweg is hier het beste en ook Uw eigen inzicht speelt een belangrijke rol. Het zal U duidelijk zijn, dat slangen in een flinke ruime bak beter uitkomen, dan in een kleine bak. Ik hoop gaarne, dat ik U nog eens verder kan schrijven over mijn ontdekkingen met het inrichten van terraria en hierbij foto's te kunnen toonen, indien U dit op prijs stelt. (Vanzelfsprekend, Red.)

UITERST BELANGRIJKE MEDEDEELING

De desbetreffende autoriteiten hebben een grootere concentratie op het gebied van de uitgifte van aquarium- en terrariumlectuur

noodig geoordeeld. Zooals U allen weet was het tijdschrift "Het Aquarium", waarop alle "Lacerta"-leden waren geabonneerd, verboden. Dit werd omgeschakeld in een "Mededeelingenblad"; in feite veranderde er echter niets. Thans is ook dit gecamoufleerde tijdschrift bij beschikking van 28 September 1943 verboden. Besprekingen hebben echter de mogelijkheid geschapen, dat dit "mededeelingenblad" weer een tijdschrift wordt, indien het gecombineerd kon worden met ons blad "Lacerta-Nieuws".

Gezien de moeilijke omstandigheden, waarin wij ten opzichte van de uitgifte van onze organen verkeerden, heeft het Bestuur van "Lacerta" als tijdelijke maatregel gedurende den verderen duur van den oorlog goedgekeurd, dat de volgende regeling en werkwijze wordt ingevoerd, behoudens nadere goedkeuring der autoriteiten.

"Lacerta Nieuws" wordt als bijlage van "Het Aquarium" opgenomen tot grootte van 4 pagina's (binnenblad). Dit gedeelte zal dan in het midden worden vastgeniet, zoodat het uitgenomen kan worden. De nummering geschiedt apart en een aparte inhoudsopgave volgt aan het einde van een jaargang.

Ons "Lacerta-Nieuws" wordt omgeschakeld in een "mededeelingenblad" voor de zakelijke vereenigingsberichten (misschien in iets verkleinde uitvoering). Resumeerend krijgen de leden dus 4 pagina's (gedrukt) terrariumlectuur en minimum 4 pagina's zakelijke mededeelingen, zoodat wij er kwantitatief niet op achteruit gaan. Bovendien geeft deze wijze van uitvoering ons gelegenheid de artikelen af en toe te illustreeren met cliché's van penteekeningen en foto's! Vooruitlopende op een definitieve goedkeuring is aan de drukker van het maandblad opdracht gegeven in het October-nummer vier pagina's terrariumlectuur op te nemen en in het nummer van 1 November a.s. een aanvang te maken met de nieuwe werkwijze. Dit nummer van "Lacerta-Nieuws" is derhalve het laatste dat in dezen vorm wordt uitgegeven. Voortaan heet het "Mededeelingenblad".

WIJ BEHOUDEN DUS ELKE MAAND 8 PAGINA'S TERRARIUMLECTUUR!

VAN ONZE LEDEN.

(Berichten voor deze rubriek moeten uiterlijk den 6den van iedere maand in het bezit van den redacteur zijn. Ze worden gratis opgenomen).

Ons lid J.Beekmans, Krommenhoek 1, Gorkum, vraagt te koop aquaria en terrariumfoto's. Verder eenige levendbarende hagedissen en zandhagedissen. Geen ruilmateriaal voorhanden.

Ons lid P.Ettema, Celebesstraat 73, Groningen, heeft jonge wandlende takken ter beschikking in ruil voor meelwormen.

Ons lid M.R. de Hilster, Hendrik de Kayzerlaan 10, Hilversum, heeft beschikbaar (gratis) plm. 70 jonge alpenwatersalamanders. Wenscht 1 paar marmersalamanders en 1 paar roodbuikige vuurpadjes. Ons lid Gust.F.Mos, Schwerinkade 47, Loosduinen, heeft ter overname plm. 19 meter terrariumverwarmingskabel (lood) fabr. "Draka". Ons jeugdlid G.H.Otten, Westersingel 22, Leeuwarden, biedt mooi geteekende heikikvorsch aan in ruil voor levendbarende hagedis (vr.) Ons lid Dr.J.Chr.Reuman, Verspronckweg 137, Haarlem, tel. 21951, vraagt moeras- of landschildpadden, evenals kikkers. Wil goeden prijs betalen. Heeft momenteel niets te ruilen, behalve *Lacerta vivipara*.

Ons lid D.J.Rypkema, 54, Werkhorst, post Meppel, biedt aan prachtige adder (*Vipera berus* L.) vrouw, benevens levendbarende hagedissen, heikikvorschen in ruil tegen zwemvoetsalamanders, kamsalamanders, alpenwatersalamanders of buitenlandsche triturus-soorten. Adder eventueel ook te koop à f 2.50.-

Ons lid D.P.van Wijk, Amersfoortsestraatweg 45, Bussum, Tel.K.2959-3598, biedt aan *Emys orbicularis* (9 cm.) tegen vroedmeester-, Groene- of Knoflookpadden.

Verder kwam ons ter ore, dat er momenteel een groote partij aquaria en terraria, metalen lichtkappen, enz. te koop is bij den heer van Riet, Zwarteweg 9, Den Haag.

Deze persoon heeft de geheele inventaris van de aquarium- en terrariumzaal van den voormaligen Haagsche Dierentuin opgekocht. Aanbieding Axolotls (Zie blz. 70 vorig nummer). Alle exemplaren verkocht, dus geen aanvragen meer zenden.

WERK GROEP AMSTERDAM

Donderdag 21 October a.s. causerie te houden door den heer D.Piet, Onderwerp: Planten. Met lichtbeelden.

Causerie over amphibiën en reptielen. Met lichtbeelden.

Zondag 24 October (onder voorbehoud): Najaarsexcursie naar Lage Vuursche. Volgens convocatie.

Verantwoordelijk redacteur: J.Th.ter Horst, Den Haag.
Uitgeefster: Ned.Vereeniging van Terrariumhouders "Lacerta".
Stencilinrichting: A.B.C.Copieerinrichting, Den Haag.
Verschijnt éénmaal per maand. Gratis voor leden en donateurs(trices).

P.V. 2096/1